

**Vedr.: Forhold omkring udledning af okkerholdigt vand Fra Vrist Pumpelag og i Harboøreland i øvrigt.**

**Lidt forhistorie.**

I forbindelse med en lang række tiltag omhandlende blandt andet forbedrede miljøforhold m.m. i Harboøreland, lod Lemvig Kommune udarbejde en samlet plan for "Harboøreland".

I den forbindelse blev der indledt drøftelser mellem en række grundejerforeninger og Lemvig Kommune omkring kloakering af sommerhusområderne ved Vejlbj og Vrist.

Der blev blandt andet aftalt en række forhold for at fremme kloakeringen og samtidigt oprette to nye pumpelag, idet de gamle "drænkloakker" ville blive ødelagt i forbindelse med spildevandskloakeringen.

"Drænkloakken" var oprindeligt anlagt for at sænke grundvandsspejlet så meget, at der kunne anlægges nedsivningsanlæg ved de enkelte ejendomme inden for sommerhusområderne.

Grundejerforeningerne bakkede helt op om spildevandskloakeringen, så der kunne opnås ordentlige og hygiejniske forhold, og man bakkede tilsvarende op om, at der kunne oprettes nye pumpelag, hvis opgave skulle være at søge sikret, at overfladevand kunne afledes, så der ikke fremover ville stå blank vand på terræn.

Der er i den forbindelse afholdt adskillige møder med kommunens Udvalg for Teknik og Miljø, samt med repræsentanter for teknisk forvaltning.

Vrist Pumpelag blev efter kommunens beslutning herom, etableret ved en stiftende generalforsamling den 23.11.2011, og vedtægten er efterfølgende endelig godkendt af kommunalbestyrelsen i Lemvig Kommune.

Undervejs i forløbet blev kloakforsyningen, som oprindeligt var varetaget af Lemvig Kommune, grundet ny lovgivning udskilt i et aktieselskab under navnet Lemvig Vand og Spildevand A/S.

Det var dog forsat samme personkreds der mere eller mindre havde ansvaret for både beslutninger i kommunes tekniske udvalg, i teknisk forvaltning, og i det nye aktieselskab, Lemvig Vand og Spildevand A/S.

Op til tidspunktet for igangsætning af bl.a. kloakeringen, mundede de tidligere aftaler ud i en skriftlig aftale om, at der samtidigt med kloakeringen skulle etableres et nyt drænanlæg som pumpelaget efter anlæggelse skulle drive.

Ved anlæggelsen af disse nye drænanlæg påtog Lemvig Vand og Spildevand A/S sig at afholde en del af anlægsudgifterne. Der foreligger en skriftlig aftale af 24.04.2013, som blev tiltrådt af Lemvig Vand og Spildevand A/S.

Driften af de etablerede ledninger og pumpestationer skulle varetages af Lemvig Vand og Spildevand frem til udgangen af 2016, hvorefter driften skulle overgå til pumpelagene.

I hele forløbet har repræsentanter for Vrist Pumpelag fulgt arbejdet med kloakeringen og anlæggelse af drænanlæg tæt, herunder deltagelse i stort set alle byggemøder og der har generelt været tale om et godt og konstruktivt samarbejde.

### **Starten på "okkerproblemer".**

Lemvig Kommune / Lemvig Vand og Spildevand var tidligt opmærksom på, at der i områderne ved Vejlbj og Vrist ville være store udfordringer med at få sænket grundvandet i anlægsfasen.

Grundvandet ville både besværliggøre anlægsarbejdet, gøre det relativt kostbart at gennemføre anlægsarbejdet, lige som der ville være udfordringer i forhold til afledning af oppumpet grundvand, og udfordringer med indhold af bl.a. saltholdigt vand og jernforbindelser / okker.

Dette var også årsagen til, at kommunen / Lemvig Vand og Spildevand lod det rådgivende ingeniørfirma Grontmij udarbejde en større rapport om netop disse forhold.

Rapporten konkluderede bl.a.:

*"Ved gennemførelse af det skitserede kloakeringsprojekt, må det forventes, at der skal oppumpes relativt store mængder vand, op til 696.000 kbm. i projektets løbetid.*

*Mængden vil give en del anlægstekniske udfordringer ved udledning af 43 l/sek. (i Vrist) og kan give anledning til en væsentlig hydraulisk belastning ved udledning, alt efter forholdene og hvilken endelig model for kloakering, som vælges.*

***Der er et betydeligt potentiale for okkerudfældning. Det anbefales derfor, at det oppumpede grundvand iltes med efterfølgende udfældning af okker, inden det udledes til recipient".***

Denne anbefaling var lavet på baggrund af blandt andet følgende opstillede forudsætninger:

***"For det samlede område ved Vejlbj og Vrist er der udført beregninger som viser, at den nødvendige oppumpning af er ca. 695.000 kbm., med en anlægsperiode på 262 dage. Dette svarer til en gennemsnitlig kapacitet svarende til ca. 30 l/s som skal afledes. Fordelingen mellem de to områder er ulige, som det fremgår af tabel 4.1".***

	<b>Total udledt mængde – kbm.</b>	<b>Længde (m)</b>	<b>Læggedage</b>	<b>Liter/sek/dag</b>
<b>Vejlbj</b>	<b>265.149</b>	<b>14.579</b>	<b>146</b>	<b>21</b>
<b>Vrist</b>	<b>429.092</b>	<b>11.629</b>	<b>116</b>	<b>43</b>
<b>SUM</b>	<b>694.241</b>	<b>26.208</b>	<b>262</b>	

Som det fremgår, var der i rapporten opstillet en række forudsætninger, blandt andet at der ved anlægget i Vrist var forudsat 116 dage til arbejdernes udførelse.

Dette blev dog langt overskredet på grund af blandt andet meget store problemer med oppumpning og afledning af grundvand.

Det er vores vurdering, at der på baggrund af de afholdte byggemøder og referater herfra, i alt har været tale om et tidsforbrug på ca.:

2013 – ca. 242 arbejdsdage – 3 ugers ferie, i alt ca. 220 dage

2014 – ca. 360 arbejdsdage – 5 ugers ferie, i alt ca. 325 dage

2015 – ca. 200 arbejdsdage – 3 ugers ferie, i alt ca. 190 dage

I alt ca. 735 dage hvor der oppumpet og bortledt vand.

Dette skal sammenholdes med det i rapporten forudsatte med 116 læggedage med afledning af grundvand!!

Det kan samtidigt konstateres, at der i hvert fald periodisk blev afledt op til min. 460 l./sek. (mod rapportens forudsætning om afledning på 43 l./sek./dag) og over en længere periode, og at dette skabte store problemer rent afledningsmæssigt.

Der har generelt være meget betydelige problemer med oppumpning af grundvand, og de i rapporten anslåede mængder der skulle oppumpes, har overalt være helt utilstrækkelige for at kunne gennemføre anlægsarbejderne, og blev efter vores opfattelse kun klaret på grund af en meget praktisk orienteret entreprenør.

Lemvig Vand og Spildevands udgifter til grundvandssænkning bekræfter helt sikkert også de udfordringer der har været. Udfordringerne betød også, at etape 7 i kloakprojektet blev omarbejdet / nyprojekteret.

Til orientering oplyses, at Vrist Pumpelag til sammenligning udleder 0 l./sek. (når ingen pumper kører), ca. 70 l./sek. (når 1 pumpe kører) og max. ca. 150 l./sek. (ved samtidig drift af 2 pumper) og kun over kortvarige perioder.

Selv de i rapporten anførte vandmængder blev vurderet som problematiske.

Således anføres:

***”Det er en væsentlig mængde vand, som skal udledes, og det kan være vanskeligt at opnå tilladelse hertil, og i øvrigt finde en recipient, som kan modtage så store mængder, uden væsentlige omkostninger. Selve ledningsprojektet anbefales derfor optimeret mht. grundvandssænkningen.”***

På et tidspunkt var afledningsproblemerne så store, at Kystdirektoratet blev ansøgt om tilladelse til at aflede oppumpet vand ud over ”Vesterhavsdiget”. Der blev givet tilladelse til dette, men på betingelse af, at stranden så skulle afspærres medens udledning blev foretaget.

Entreprenøren undlod dog at gøre brug af tilladelsen, idet han fandt andre løsninger med oppumpning på terræn og ved at udgrave og anlægge en større grøft langs John Brights Vej / banen og med afledning af vand gennem den gamle ledning fra sommerhusområdet til Vristgårde Grøft øst, og med udledning samme sted som Vrist Pumpelag i dag udleder vand. Desuden blev anlagt pumpeledninger direkte under skinnerne, så vand kunne pumpes ud på markarealer øst for banen.

**Men i hele anlægsfasen undlod Lemvig Vand og Spildevand at sikre mod okkerudfældning, idet man ikke på noget tidspunkt fulgte anbefalingerne i den rapport, man selv havde bestilt og betalt for.**

**Tilsvarende har Lemvig Kommune tilsyneladende ikke hverken stillet krav til at sikre mod bl.a. okkerudledning, eller ført tilsyn med at Lemvig Vand og Spildevand ikke udledte for store vand- og okkermængder – hvis man overhovedet har taget stilling til afledning af grundvand fra kloakarbejdet!**

### **Klager over udledte mængder vand med stort salt- og okkerindhold.**

Ovennævnte forhold førte også til, at formanden for Harboøre Pumpelag rettede henvendelse til Lemvig Vand og Spildevand allerede i juli 2015, hvor Harboøre Pumpelag påtalte, at der var et højt salt- og okkerindhold i afløbsvandet, og at der var tale om meget store mængder, hvorfor der også kunne være behov for ekstra grødeskæring og rensning nedstrøms.

Klagen over de nævnte forhold blev drøftet ved et møde den 02.07.2015.

**I forbindelse med Lemvig Vand og Spildevands aflevering af det samlede drænanlæg til Vrist Pumpelag, foretog Lemvig Vand og Spildevand en spuling af det samlede anlæg, og store mængder okker blev udledt, uden at der i den forbindelse blev foretaget noget som helst for at mindske okkerudledningen.**

**Så vidt Vrist Pumpelag er orienteret, har Lemvig Kommune heller ikke i den forbindelse stillet krav til "opsamling" af okkerslam ved spuling af drænene.**

Forholdene mener jeg at kunne dokumentere med fotografier "før og efter" udledningen.

De problemer der af Frede Ørom, formand for Harboøre Pumpelag, blev fremført allerede den 02.07.2015, samt de problemer der fulgte af udledning af okker i forbindelse med spuling af dræn ultimo 2015, blev af formanden for Harboøre Pumpelag igen påtalt ved et møde på Lemvig Rådhus den 27. juni 2017.

Dette møde var foranlediget klager fra Harboøre Pumpelag over udpumpning af okkerholdigt vand fra Vrist Pumpelag.

Harboøre Pumpelag oplyste, at dette havde givet to problemer - nemlig:

1. aflejringer i grøften som har nødvendiggjort ekstra vedligeholdelse
2. skader på dyrelivet (padder angives at være forsvundet).

#### **Hvad har Vrist Pumpelag arbejdet på for at søge sikret en fornuftig drift?**

Det er Vrist Pumpelags opfattelse, at klager fra Harboøre Pumpelag stort set kun kan henføres til udledningen fra grundvandssænkningen under anlægsarbejdet, samt afledningen fra spulingen af det samlede ledningsnet, og kun i mindre grad fra den afledning der er sket fra Vrist Pumpelag fra 1. jan 2016 frem til juni 2017.

I sidstnævnte periode har der kun været foretaget afledning fra Vrist Pumpelag i ca. 12 måneder, idet pumpedriften har været indstillet i 6 måneder i sommerhalvåret 2016.

Vrist Pumpelag har fået etableret en grundvandsovervågning, så man med oplysninger herfra, kan søge driften optimeret. Målet er at begrænse pumpedriften mest muligt, og dermed bl.a. søge sikret den mindst mulige afledning af vand og okker til afløbskanalen.

I forbindelse med Vrist Pumpelags spuling af størstedelen af det samlede ledningsnet i september 2017 blev det sikret, at meget store dele af okkerslammet fra ledninger og brønde blev fjernet via opsamling i slamsuger og bortkørt.

Desuden blev det sikret, at det oppumpede vand blev filtreret gennem halmballer og sand i en container, og endelig blev der udlagt slanger og rør til afledning af vand fra containeren via grøften langs banen, inden der skete afledning til afløbskanalen.

Der blev således taget vidtgående hensyn til at søge sikret en minimal udledning af okker fra ledningsanlægget, i modsætning til det der blev foretaget af Lemvig Vand og Spildevand ultimo 2015.

Både Frede Ørom, formand for Harboøre Pumpelag, og Poul Aagaard fra Lemvig Kommune besigtigede den foretagne opstilling af pumpe, container og slanger /rør, og det vand der herfra blev udledt til afløbskanalen.

Alle interessenter har således haft indsigt i, hvad der hidtil er sket, og de tiltag som ikke mindst Vrist Pumpelag har iværksat.

Vrist Pumpelag erkender naturligvis, at der er sket udledning af okker i et eller andet omfang, siden Vrist Pumpelag overtog driften af drænanlægget den 1. jan 2016.

Men man finder ikke, at der indtil nu er sket udledning af hverken vand- eller okkermængder, der tilnærmelsesvis svarer til de mængder, der er udledt i hele anlægsfasen, der strækker sig over perioden 2013, 2014 og 2015.

Vrist Pumpelag er umiddelbart af den opfattelse, at Frede Ørom som formand for Harboøre Pumpelag, måske i 2017/ 2018 "har gjort problemerne større end de faktisk er", måske på grund af tidligere oplevelser, som kan tilskrives manglende efterlevelse af ovennævnte rapports anbefalinger.

Det er en kendsgerning, at der i anlægsperioden fra 2013 til 2016, er sket udledning af både vand- og okkermængder der er mange, mange gange større end den mængde, der er afledt, i den periode hvor Vrist Pumpelag har haft ansvar for driften.

#### **Overvejelser og undersøgelser for muligheder for etablering af anlæg til fældning af okker, samt undersøgelser af okkerudledninger i andre afvandingskanaler m.m.**

Vrist Pumpelag vil gerne medvirke til en sikring af, at der ikke fra pumpelagets afvanding, udledes uforholdsmæssigt store mængder okker, sammenlignet med hvad der i øvrigt udledes af okker fra områder i "Harboøreland."

I den forbindelse har bestyrelsen prøvet at undersøge mulighederne for eventuelt at erhverve et større areal (1- 1,2 ha) til anlæggelse af "okkerbassin" fra en af de to grundejere, der ejer jord umiddelbart op til Vrist Pumpelags udløb i afløbskanalen "Vristgårde Grøft – øst".

Arealerne ejes af hhv. Ingrid Vrist og Elga Abildtrup.

Ingrid Vrist ønsker ikke at sælge et areal, men vil kun sælge hele ejendommen, hvilket hun slet ikke har planer om nu.

Elga Abildtrup har tilsvarende ikke ønske om at afstå arealer, da ejendommen drives landbrugsmæssigt sammen med hendes ægtefælle Peter Abildtrup. De søger i stedet at opkøbe yderligere arealer til landbrugsdriften.

I forbindelse med drøftelser med Peter Abildtrup om eventuel arealafståelse, har Vrist Pumpelag dog fået en større indsigt i, hvorledes okkerproblemerne reelt har været i Harboøre-området i mange år, herunder også området omkring Langerhuse, Vrist og Vejlbj.

P. Abildtrup har bl.a. oplyst, at hans entreprenørforretning, Vejby Entreprenør Forretning, i perioden 1993 – 2006 hvert år har forestået grødeskæring og nødvendig oprensning for sand og okker i afløbskanalerne i området, herunder også de kanaler der i dag vedligeholdes af Harboøre Pumpelag.

P. Abildtrup har oplyst, at han personligt har kørt maskiner og foretaget grødeskæring og oprensning i flere situationer, og derfor også kan bekræfte, at der i mange kanaler hele tiden har været, og fortsat er, problemer med okkerudfældning, herunder i "Vristgårde Grøft – øst", "Mejerigrøften", "Bikanal 9", "Vristgårde Grøft – syd" og flere andre afløbskanaler. Både vandføring og okkermængder varierer naturligvis fra afløbskanal til afløbskanal.

Elga og Peter Abildtrup har haft ejendommen Strandvejen 15 de seneste år, og Peter Abildtrup har hjulpet den tidligere ejer med driften af ejendommen siden 1974.

Han kender derfor til forholdene med okker bedre end de fleste. Det gælder området i sin helhed og ikke mindst forholdene både i afløbskanalen "Vristgårde grøft – øst", der grænser til deres ejendom, medens bikanal 9 gennemskærer en del af ejendommen, og en del af bikanal 8, der også grænser til ejendommen.

Det er P. Abildtrups umiddelbare opfattelse, at okkerproblemet i "Vristgårde Grøft – øst" langs hans ejendom, nu ikke er væsentligt anderledes end før etablering af Vrist Pumpelag, bortset fra perioden under anlægsarbejdet og umiddelbart der efter.

Medens Lemvig Kommune forestod vedligeholdelsen af både drænkloakken og afløbskanalen var der også væsentlige okkerproblemer, uden der af den grund blev iværksat særlige foranstaltninger.

Desuden oplyste Peter Abildtrup, at der selv i vejgrøfterne langs flere veje (bl.a. Strandvejen og Flyvholmvej) udfældes okker, idet havet periodisk presser grundvandet så højt, at der udfældes okker i vejgrøfterne, og at dette sikkert også påvirker Vrist Pumpelags afledningsforhold. Området ved Vrist er mere påvirket af havets indflydelse end området ved Vejlbj, hvilket skyldes jordbundsforholdene i Vrist området.

Peter Abildtrup har foreslået, at man i stedet for at anlægge et "okkerbassin" umiddelbart ved udløbet for Vrist Pumpelag, overvejer at anlægge et bassin f.eks. på et areal ved hovedkanal 3, mellem Hestholmvej og Thyborønvej, så okkerafledningen fra flere kanaler måske kunne udfældes/opsamles i et større bassin.

Vrist Pumpelag har som følge af de nye oplysninger om okkerproblemer i hele området, valgt selv at besigtige flere afvandingskanaler, for selv at se hvorledes de faktiske forhold er.

Der er tidligere foretaget besigtigelse af flere kanaler i forbindelse med modtagelsen af ekstraregning fra Harbøre Pumpelag, og der er nu igen foretaget besigtigelse i perioden uge 13 – 14 i 2018.

Der er for Vrist Pumpelag ingen tvivl om, at der forekommer en relativ kraftig udskillelse af okker i mange kanaler, også noget mere koncentreret end tilfældet er for Vrist Pumpelags afløb til "Vristgårde Grøft – øst". Det ses tydeligt her i foråret 2018, selv om der er foretaget oprensning i mange kanaler i efteråret / vinteren 2017.

Dette gælder for en lang række af de afvandingskanaler som Harbøre Pumpelag varetager vedligeholdelsen af.

**Det er derfor også Vrist Pumpelags opfattelse, at der inden der tages stilling til, om, og i hvilket omfang Vrist Pumpelag i givet fald skal iværksætte tiltag, for at begrænse okkerudledningen fra udløbet som en punktkilde, samtidigt bør tages stilling til hvorledes andre punktkilder skal håndteres.**

Af større punktkilder ses f.eks. udløbet fra Vejlbj Pumpelag, der godt nok afleder til en mere vandførende recipient end tilfældet er for Vrist Pumpelag.

Flere andre punktkilder er f.eks. starten af "Mejerigrøften", til dels starten af Bikanal 7, "Dobler Grøft" og "Kolisgård Grøft".

Nogle afløbskanaler afvander til "Noret" og nogle til "Søndervese", med et videre afløb til "Mellem Vese, "Nørrevese", "Smedshave Vese" inden der sker udløb til "Hygum Nor".

Vrist Pumpelag deltager gerne i et samarbejde om at få løst reelle okkerproblemer på en hensigtsmæssig og økonomisk forsvarlig måde, men man ønsker ikke, at der stilles særlige vilkår gældende alene for Vrist Pumpelag, såfremt man samtidigt kan konstatere, at der ikke stilles tilsvarende vilkår for andre udledninger af "okkerholdigt" vand til afløbskanaler, der i sidste ende har afløb til Limfjorden.

**Vrist Pumpelag foreslår, at Lemvig Kommune indkalder til et møde, hvor de her beskrevne forhold nærmere kan drøftes.**

Til dokumentation for hvorledes de faktiske forhold er lige nu ved forskellige afløbskanaler fremsendes vedlagt fil med en lang række fotos optaget i uge 13 og 14 – 2018, samt enkelte fotografier der dokumenter hvorledes afledning blandt andet er foretaget i forbindelse med anlægsarbejderne i perioden 2013 – 2015.

Repræsentanter for Lemvig Kommune har foretaget besigtigelse af flere "stationer" på flere afløbskanaler den 13.03.2018, og man har i den forbindelse også oplyst, at der udledes okker fra Bikanal 7.

Det er Vrist Pumpelags opfattelse, at der ikke alene fra denne afløbskanal udledes okker. Der henvises til de fremsendte fotografier.

Vrist Pumpelag har tidligere påpeget, at der også udledes okker fra "Mejerigrøften/ Bikanal 9", og "Vrist gårde Grøft – syd", hvilket vi finder, at vedlagte fotografier også dokumenterer.

Med venlig hilsen

Bendt Bjergaard

Formand for Vrist Pumpelag